



Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

8 noiembrie 2022*

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Luare în custodie publică a resortisanților țărilor terțe – Drept fundamental la libertate – Articolul 6 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Condiții de legalitate a luării în custodie publică – Directiva 2008/115/CE – Articolul 15 – Directiva 2013/33/UE – Articolul 9 – Regulamentul (UE) nr. 604/2013 – Articolul 28 – Controlul legalității luării în custodie publică și al menținerii unei măsuri de luare în custodie publică – Examinare din oficiu – Dreptul fundamental la o cale de atac jurisdicțională efectivă – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale”

În cauzele conexate C-704/20 și C-39/21,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Raad van State (Consiliul de Stat, Țările de Jos) și rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch, Țările de Jos), prin deciziile din 23 decembrie 2020 și, respectiv, 26 ianuarie 2021, primite de Curte la 23 decembrie 2020 și la 26 ianuarie 2021, în procedurile

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

împotriva

C,

B (C-704/20)

și

X

împotriva

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (C-39/21),

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul L. Bay Larsen, vicepreședinte, domni A. Arabadjiev, C. Lycourgos (raportor) și E. Regan și doamna L. S. Rossi, președinți de cameră, și domni M. Ilešič, J.-C. Bonichot, I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen, N. Wahl, M. Gavalec și Z. Csehi și doamna O. Spineanu-Matei, judecători,

* Limba de procedură: neerlandeza.

avocat general: domnul J. Richard de la Tour,

grefier: doamna M. Ferreira, administratoare principală,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 1 martie 2022,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru C și B, de P. H. Hillen, avocat;
- pentru X, de C. F. Wassenaar, avocat;
- pentru guvernul neerlandez, de M. K. Bulterman și P. Huurnink, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de A. Azéma, C. Cattabriga și G. Wils, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 21 iunie 2022,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 15 din Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală (JO 2008, L 348, p. 98), a articolelor 9 și 21 din Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională (JO 2013, L 180, p. 96), precum și a articolelor 6 și 28 din Regulamentul (UE) nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid (JO 2013, L 180, p. 31) coroborate cu articolele 6, 24 și 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul unor litigii între B, C și X, resortisanți ai unor țări terțe, pe de o parte, și Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (secretarul de stat pentru justiție și securitate, Țările de Jos, denumit în continuare „secretarul de stat”), pe de altă parte, în legătură cu legalitatea unor măsuri de luare în custodie publică în privința celor trei persoane.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2008/115

- 3 Articolul 1 din Directiva 2008/115, intitulat „Obiectul”, prevede:

„Prezenta directivă stabilește standarde și proceduri comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală, în conformitate cu drepturile fundamentale ca principii generale ale dreptului [Uniunii], precum și cu dreptul internațional, inclusiv obligațiile în materie de protecție a refugiaților și de drepturi ale omului.”

- 4 Articolul 3 din această directivă, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[...]

9. «persoane vulnerabile» înseamnă minori, minori neînsoțiți, persoane cu handicap, persoane în vârstă, femei gravide, părinți singuri cu copii minori și persoane care au fost supuse torturii, violului și altor forme grave de violență psihică, fizică sau sexuală.”

- 5 Articolul 4 din directiva menționată, intitulat „Dispoziții mai favorabile”, prevede la alineatul (3):

„Prezenta directivă nu aduce atingere dreptului statelor membre de a adopta sau de a menține dispoziții mai favorabile pentru persoanele cărora li se aplică prezenta directivă, cu condiția ca acestea să fie în conformitate cu prezenta directivă.”

- 6 Articolul 15 din aceeași directivă, intitulat „Luarea în custodie publică”, prevede:

„(1) Cu excepția cazului în care se pot aplica în mod eficient alte măsuri suficiente, dar mai puțin coercitive într-un caz concret, statele membre pot ține în custodie publică un resortisant al unei țări terțe care face obiectul unor proceduri de returnare doar în vederea pregătirii procesului de returnare și/sau în vederea desfășurării procesului de îndepărtare, în special în cazul în care:

(a) există riscul de sustragere sau

(b) resortisantul în cauză al unei țări terțe evită sau împiedică pregătirea returnării sau procesul de îndepărtare.

Orice măsură de luare în custodie publică este pentru o perioadă cât mai scurtă cu putință și se menține numai pe durata desfășurării și executării, în mod adecvat, a dispozițiilor de îndepărtare.

(2) Autoritățile administrative sau judiciare dispun măsurile de luare în custodie publică.

Luarea în custodie publică se ordonă în scris, menționându-se motivele de fapt și de drept.

Atunci când luarea în custodie publică a fost dispusă de autoritățile administrative, statele membre:

- (a) fie asigură un control judiciar rapid al legalității luării în custodie publică, asupra căreia se pronunță într-un termen cât mai scurt de la începerea luării în custodie publică,
- (b) fie acordă resortisantului în cauză al unei țări terțe dreptul de a intenta o acțiune în justiție în virtutea căreia legalitatea măsurii de luare în custodie publică face obiectul unui control judiciar rapid inițiat cât mai rapid posibil de la inițierea procedurilor pertinente. În acest caz, statele membre informează imediat resortisanții în cauză ai țărilor terțe asupra posibilității intentării unei astfel de acțiuni.

Resortisantul în cauză al unei țări terțe este eliberat imediat în cazul în care luarea în custodie publică nu este legală.

(3) În toate cazurile, luarea în custodie publică face obiectul unor revizuri la intervale rezonabile de timp, fie la cererea resortisantului în cauză al unei țări terțe, fie din oficiu. În cazul unor perioade prelungite de luare în custodie publică, revizuirile fac obiectul controlului judiciar.

(4) În cazul în care există indicii conform cărora nu mai există posibilitatea rezonabilă a îndepărtării din motive legale sau de altă natură sau există indicii privind încetarea condițiilor stabilite la alineatul (1), luarea în custodie publică nu mai este justificată și persoana în cauză este eliberată imediat.

(5) Luarea în custodie publică se menține pe toată durata în care se îndeplinesc condițiile stabilite la alineatul (1) și în măsura în care este necesar pentru a asigura punerea în aplicare cu succes a măsurii de îndepărtare. Fiecare stat membru stabilește o perioadă limitată de custodie publică, care nu poate depăși șase luni.

(6) Statele membre nu pot extinde perioada menționată la alineatul (5) decât cu o perioadă limitată de timp, care să nu depășească o perioadă suplimentară de 12 luni, în conformitate cu legislația lor națională, în cazurile în care, în pofida tuturor eforturilor rezonabile depuse de către acestea, este probabil ca operațiunea de îndepărtare să dureze mai mult, datorită:

- (a) lipsei de cooperare a resortisantului în cauză al unei țări terțe sau
- (b) întârzierilor în obținerea documentației necesare din partea țărilor terțe.”

Directiva 2013/33

7 Articolul 1 din Directiva 2013/33, intitulat „Obiectiv”, prevede:

„Prezenta directivă are ca obiectiv stabilirea unor standarde pentru primirea solicitanților de protecție internațională [...] în statele membre.”

8 Articolul 2 din această directivă, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentei directive:

[...]

(h) «detenție» înseamnă orice măsură de izolare a unui solicitant de către un stat membru într-un loc determinat, în care solicitantul este lipsit de libertatea de circulație.”

9 Articolul 8 din aceeași directivă, intitulat „Detenția”, are următorul cuprins:

„(1) Statele membre nu plasează o persoană în detenție pentru unicul motiv că aceasta este un solicitant în conformitate cu Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale [(JO 2013, L 180, p. 60)].

(2) Atunci când se dovedește a fi necesar și pe baza analizei individuale a fiecărui caz în parte, statele membre pot plasa un solicitant în detenție, în cazul în care nu se pot aplica efectiv măsuri mai puțin coercitive.

(3) Un solicitant poate fi plasat în detenție numai în următoarele situații:

(a) pentru a stabili sau verifica identitatea sau cetățenia acestuia;

(b) pentru a stabili elementele pe care se bazează solicitarea de protecție internațională, care nu ar putea fi obținute fără a se lua măsura detenției, în special în cazul în care există un risc de sustragere a solicitantului;

(c) pentru a decide, în cadrul unei proceduri, asupra dreptului solicitantului de a intra pe teritoriu;

(d) în cazul în care acesta este plasat în detenție, supus procedurii de returnare, în temeiul Directivei [2008/115], în vederea pregătirii returnării și/sau a desfășurării procesului de îndepărtare și în cazul în care statul membru respectiv poate demonstra, pe baza unor criterii obiective, inclusiv faptul că acesta a avut deja posibilitatea să aibă acces la procedura de azil, că există motive întemeiate să se creadă că acesta introduce solicitarea de protecție internațională numai pentru a întârzia sau a submina executarea deciziei de returnare;

(e) în cazul în care este necesar din rațiuni de protejare a securității naționale sau a ordinii publice;

(f) în conformitate cu articolul 28 din Regulamentul [nr. 604/2013].

Motivele de detenție se prevăd în dreptul intern.

(4) Statele membre se asigură că normele referitoare la alternativele la măsura detenției, precum prezentarea cu regularitate în fața autorităților, depunerea unei garanții financiare sau obligația de a rămâne într-un loc determinat, sunt prevăzute în dreptul intern.”

10 Articolul 9 din aceeași directivă, intitulat „Garanții pentru solicitanții aflați în detenție”, prevede:

„(1) Un solicitant se plasează în detenție pentru o perioadă cât mai scurtă posibil și este menținut în detenție numai atât timp cât sunt aplicabile motivele prevăzute la articolul 8 alineatul (3).

Procedurile administrative relevante în contextul motivelor de detenție prevăzute la articolul 8 alineatul (3) sunt executate cu atenția cuvenită. Întârzierile aferente procedurilor administrative care nu se pot imputa solicitantului nu pot justifica o continuare a detenției.

(2) Măsura plasării în detenție a solicitanților se dispune în scris de către autoritățile judiciare sau administrative. Ordinul de plasare în detenție precizează motivele în fapt și în drept pe care se întemeiază.

(3) În cazul în care detenția se dispune de către autoritățile administrative, statele membre asigură o cale de atac judiciară rapidă privind legalitatea plasării în detenție, care să fie desfășurată din oficiu și/sau la cererea solicitantului. În cazul desfășurării din oficiu, o astfel de cale de atac se soluționează cât mai repede posibil de la începutul detenției. În cazul desfășurării la cererea solicitantului, aceasta se soluționează cât mai rapid posibil după lansarea procedurii relevante. În acest scop, statele membre definesc în dreptul intern termenul în care se desfășoară calea de atac judiciară din oficiu și/sau calea de atac judiciară la cererea solicitantului.

În cazul în care, în urma exercitării căii de atac judiciare, se hotărăște că plasarea în detenție este ilegală, solicitantul în cauză este eliberat imediat.

(4) Solicitanților aflați în detenție li se comunică imediat în scris, într-o limbă pe care o înțeleg sau se presupune în mod rezonabil că o înțeleg, motivele detenției și procedurile prevăzute în dreptul intern pentru contestarea ordinului de detenție, precum și posibilitatea de a solicita asistență juridică și reprezentare gratuite.

(5) Plasarea în detenție face obiectul unei revizui de către o autoritate judiciară, la intervale rezonabile de timp, din oficiu și/sau la cererea solicitantului în cauză, în special ori de câte ori durata acesteia este prelungită, când apar circumstanțe relevante sau noi informații care ar putea afecta legalitatea detenției.

(6) În cazurile de revizuire judiciară a ordinului de plasare în detenție, prevăzute la alineatul (3), statele membre asigură accesul solicitanților la asistență juridică și reprezentare gratuite. Aceasta include, cel puțin, pregătirea documentelor procedurale necesare și participarea la audiere în fața autorităților judiciare în numele solicitantului.

[...]"

11 Articolul 21 din Directiva 2013/33, intitulat „Principiu general”, prevede:

„În dreptul intern care transpune prezenta directivă, statele membre țin seama de situația specială a persoanelor vulnerabile, precum minorii [...]"

Regulamentul nr. 604/2013

12 Articolul 1 din Regulamentul nr. 604/2013, intitulat „Obiectul”, prevede:

„Prezentul regulament stabilește criteriile și mecanismele de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid [...]"

13 Articolul 6 din acest regulament, intitulat „Garanții acordate minorilor”, prevede la alineatul (1):

„Interesul superior al copilului reprezintă elementul fundamental pentru statele membre în ceea ce privește toate procedurile prevăzute de prezentul regulament.”

14 Articolul 28 din regulamentul menționat, intitulat „Detenția”, prevede:

„(1) Statele membre nu țin în detenție o persoană numai pentru motivul că aceasta face obiectul procedurii stabilite de prezentul regulament.

(2) În cazul existenței unui risc ridicat de sustragere, statele membre pot ține în detenție persoana în cauză pentru a garanta că procedurile de transfer se desfășoară în conformitate cu prezentul regulament pe baza unei analize individuale și numai în cazul în care măsura detenției are un caracter proporțional și dacă nu se pot aplica în mod efectiv măsuri alternative mai puțin coercitive.

(3) Detenția trebuie să fie pe o perioadă cât mai scurtă și nu poate fi mai lungă decât perioada necesară, în mod rezonabil, pentru îndeplinirea cu profesionalism a procedurilor administrative necesare până la efectuarea transferului în temeiul prezentului regulament.

Atunci când o persoană este deținută în temeiul prezentului articol, termenul de depunere a unei cereri de preluare sau de reprimire nu poate depăși o lună de la data prezentării cererii de protecție internațională. Statul membru care derulează procedura în conformitate cu prezentul regulament solicită un răspuns urgent în astfel de cazuri. Răspunsul trebuie dat în cel mult două săptămâni de la data primirii cererii. Absența unui răspuns în termenul de două săptămâni echivalează cu acceptarea cererii de preluare sau de reprimire și implică obligația de a prelua sau reprimi persoana, inclusiv obligația de a asigura buna organizare a sosirii acesteia.

Atunci când o persoană este deținută în temeiul prezentului articol, transferul persoanei în cauză din statul membru solicitant către statul membru responsabil are loc cât mai curând posibil din punct de vedere practic și cel târziu în termen de șase săptămâni de la acceptarea implicită sau explicită a cererii de către un alt stat membru de a prelua sau reprimi persoana în cauză [...]

Atunci când statul membru solicitant nu respectă termenele de prezentare a cererii de preluare sau de reprimire sau când transferul nu are loc în termenul de șase săptămâni menționat în al treilea paragraf, persoana nu mai este ținută în detenție. [...]

(4) În ceea ce privește condițiile de detenție și garanțiile aplicabile persoanelor aflate în detenție, pentru a garanta desfășurarea procedurilor de transfer către statul membru responsabil se aplică articolele 9, 10 și 11 din Directiva [2013/33].”

Dreptul neerlandez

Vw

15 Articolul 59 alineatul 1 litera a din wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet (Vreemdelingenwet 2000) (Legea din 2000 privind străinii) din 23 noiembrie 2000 (Stb. 2000, nr. 495), astfel cum a fost modificată cu efect de la 31 decembrie 2011 în vederea transpunerii Directivei 2008/115 în dreptul neerlandez (denumită în continuare „Vw”), prevede că

resortisantul străin care nu se află în situație de ședere legală poate, în cazul în care interesele ordinii publice sau ale securității naționale impun acest lucru, să fie luat în custodie publică de secretarul de stat în vederea îndepărtării sale de pe teritoriul neerlandez.

16 Articolul 59a din Vw prevede că resortisanții străini cărora li se aplică Regulamentul nr. 604/2013 pot, cu respectarea articolului 28 din acest regulament, să fie luați în custodie publică în vederea transferului lor către statul membru responsabil cu examinarea cererii lor de protecție internațională prezentate pe teritoriul neerlandez.

17 Articolul 59b din Vw prevede că anumiți resortisanți străini care au solicitat un permis de ședere pot fi luați în custodie publică în cazul în care acest lucru este necesar pentru a se stabili identitatea sau cetățenia solicitantului sau pentru a se determina alte elemente necesare pentru aprecierea cererii, în special în cazul în care există risc de sustragere.

18 Articolul 91 alineatul 2 din Vw prevede:

„În cazul în care [Raad van State (Consiliul de Stat), pronunțându-se în apel] apreciază că un motiv invocat nu este susceptibil să determine anularea, aceasta se poate limita la aprecierea respectivă în motivarea deciziei sale.”

19 Articolul 94 din Vw are următorul cuprins:

„1. Atunci când a luat o decizie de impunere a unei măsuri privative de libertate prevăzute la articolele [...] 59, 59a și 59b, [secretarul de stat] informează [instanța competentă] cu privire la aceasta cel târziu în a 28-a zi de la notificarea deciziei menționate, cu excepția cazului în care resortisantul străin însuși a formulat deja o cale de atac. De îndată ce instanța este informată, se consideră că resortisantul străin a formulat o cale de atac împotriva deciziei de impunere a unei măsuri privative de libertate. De asemenea, calea de atac vizează obținerea unei despăgubiri.

[...]

4. Instanța stabilește imediat data ședinței. Ședința are loc cel târziu în a 14-a zi de la primirea cererii sau a avizului. [...]

[...]

6. În cazul în care consideră că aplicarea sau executarea măsurii este contrară prezentei legi sau consideră, după ce a evaluat comparativ toate interesele existente, că măsura nu este justificată, instanța sesizată admite calea de atac. În acest caz, instanța dispune retragerea măsurii sau modificarea normelor de punere în aplicare a acesteia.

[...]”

Awb

- 20 Articolul 8:69 din wet houdende algemene regels van bestuursrecht (Algemene wet bestuursrecht) [Legea de stabilire a normelor generale ale dreptului administrativ (Legea generală privind dreptul administrativ)] din 4 iunie 1992 (Stb. 1992, nr. 315), în versiunea aplicabilă litigiilor principale (denumită în continuare „Awb”), prevede:

„1. Instanța sesizată se pronunță întemeindu-se pe acțiune, pe înscrisurile prezentate, pe cercetarea prealabilă și pe cercetarea cauzei în ședință.

2. Instanța completează din oficiu motivele de drept.

3. Instanța poate completa din oficiu situația de fapt.”

- 21 Potrivit articolului 8:77 din Awb:

„1. Decizia scrisă precizează:

[...]

b. motivarea deciziei;

[...]”

Litigiile principale și întrebările preliminare

Procedurile cu privire la B și C (C-704/20)

- 22 B, cetățean algerian, și-a exprimat intenția de a depune o cerere de protecție internațională în Țările de Jos. Prin decizia din 3 iunie 2019, secretarul de stat l-a plasat în custodie publică în temeiul articolului 59b din Vw, pentru a-i stabili identitatea și a determina elementele necesare pentru aprecierea acestei cereri.
- 23 B a introdus o acțiune împotriva acestei decizii la rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch, Țările de Jos).
- 24 Printr-o hotărâre din 18 iunie 2019, această instanță, fără a se pronunța asupra motivelor invocate în susținerea acțiunii respective, a admis-o pentru motivul, neinvocat de B, că secretarul de stat nu a acționat cu toată diligența necesară. Prin urmare, instanța menționată a dispus retragerea măsurii de luare în custodie publică care îl viza pe B și a acordat despăgubiri persoanei interesate.
- 25 C este cetățean al statului Sierra Leone. Prin decizia din 5 iunie 2019, secretarul de stat l-a plasat în custodie publică, în temeiul articolului 59a din Vw, în vederea transferului său în Italia în aplicarea Regulamentului nr. 604/2013.
- 26 C a introdus o acțiune împotriva acestei decizii la rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch).

- 27 Printr-o hotărâre din 19 iunie 2019, această instanță a înlăturat ca nefondate motivele invocate de C, dar a admis această acțiune pentru motivul că secretarul de stat nu a organizat transferul persoanei interesate în Italia cu toată diligența necesară. Prin urmare, instanța menționată a dispus retragerea măsurii de luare în custodie publică care îl viza pe C și i-a acordat acestuia despăgubiri.
- 28 Secretarul de stat a declarat apel împotriva hotărârilor menționate la punctele 24 și 27 din prezenta hotărâre la Raad van State (Consiliul de Stat, Țările de Jos). Acesta din urmă solicită Curții să se pronunțe asupra tezei susținute de B și C, precum și de unele instanțe neerlandeze potrivit căreia dreptul Uniunii obligă instanțele să examineze din oficiu toate condițiile pe care trebuie să le îndeplinească o măsură de luare în custodie publică pentru a fi legală.
- 29 În ceea ce privește, mai precis, dreptul Uniunii, instanța de trimitere constată, mai întâi, că B și C aveau reședința legală în Țările de Jos în momentul luării lor în custodie publică. În consecință, apreciind totodată că normele relevante în materie de luare în custodie publică sunt, în cazul de față, cele care figurează în Directiva 2013/33 și în Regulamentul nr. 604/2013, această instanță dorește să se țină seama totodată de Directiva 2008/115 în cadrul examinării întrebării adresate.
- 30 Instanța menționată explică, apoi, că orice măsură de luare în custodie publică prevăzută de aceste instrumente de drept al Uniunii intră, în Țările de Jos, sub incidența dreptului procedural administrativ, care nu autorizează în principiu instanțele neerlandeze să examineze din oficiu dacă măsura de luare în custodie publică în cauză îndeplinește condițiile de legalitate a căror nerespectare nu a fost invocată de persoana interesată. Singura excepție de la acest principiu ar privi controlul respectării normelor de ordine publică, cum ar fi cele referitoare la competență și la accesul la justiție.
- 31 Instanța de trimitere observă că condițiile de legalitate a unei măsuri de luare în custodie publică care vizează un resortisant al unei țări terțe sunt numeroase. Acestea ar privi printre altele reținerea persoanei interesate, verificarea identității, a cetățeniei și a dreptului de ședere al acesteia, dreptul la asistență consulară, juridică și lingvistică al persoanei interesate, dreptul la apărare al acesteia din urmă, existența riscului de fugă sau de sustragere de la controale, perspectiva îndepărtării sau a transferului acesteia, diligența de care a dat dovadă secretarul de stat, semnarea și data adoptării acestei măsuri de luare în custodie publică, precum și aspectul dacă respectiva măsură de luare în custodie publică este conformă cu principiul proporționalității.
- 32 Această instanță apreciază că din dreptul Uniunii nu decurge o obligație de a examina din oficiu toate aceste condiții de legalitate. Ar reieși din Hotărârea din 7 iunie 2007, van der Weerd și alții (C-222/05-C-225/05, EU:C:2007:318), că dreptul Uniunii nu obligă instanța să verifice din oficiu, în cadrul unei proceduri referitoare la legalitatea unui act administrativ, respectarea normelor acestui drept, cu excepția cazului în care acestea din urmă ocupă în ordinea juridică a Uniunii un loc comparabil cu normele de ordine publică sau este imposibil ca părțile să invoce un motiv întemeiat pe încălcarea dreptului respectiv în procedura în cauză. Or, potrivit instanței respective, condițiile în materie de luare în custodie publică nu au același rang ca și normele naționale de ordine publică, iar în Țările de Jos resortisantul străin are posibilitatea să invoce motive întemeiate pe încălcarea condițiilor de legalitate a măsurii de luare în custodie publică care îl vizează.
- 33 În temeiul principiului autonomiei procedurale, statele membre ar avea dreptul să interzică instanțelor naționale să invoce din oficiu fapte sau motive în cadrul controlului jurisdicțional al măsurilor de luare în custodie publică adoptate în privința resortisanților țărilor terțe.

- 34 Această interdicție nu ar aduce atingere principiului efectivității, respectivii resortisanți ai țărilor terțe având acces rapid și gratuit la justiție și putând invoca orice motive pe care doresc să le invoce.
- 35 Interdicția menționată nu ar aduce atingere nici principiului echivalenței. În această privință, instanța de trimitere arată că interpretarea sa cu privire la domeniul de aplicare al articolului 8:69 alineatele 2 și 3 din Awb privește toate procedurile administrative, iar nu în mod specific pe cele referitoare la măsurile de luare în custodie publică. Potrivit acestei interpretări, alineatul 2 al acestui articol ar presupune că instanța trebuie să traducă în termeni juridici motivele invocate de justițiabil, iar alineatul 3 al articolului menționat că instanța poate să nu se limiteze la situația de fapt așa cum este prezentată de părți. Ar fi totuși de așteptat ca părțile să prezinte un început de probă, instanța putând ulterior să încerce să completeze această dovadă, de exemplu prin citarea de martori.
- 36 Instanța de trimitere adaugă că garanțiile prevăzute în mod specific în materia luării în custodie publică de Directiva 2008/115, de Directiva 2013/33 și de Regulamentul nr. 604/2013 au fost puse în aplicare de legiuitorul neerlandez, în special la articolul 94 din Vw. Astfel, această dispoziție ar garanta că orice măsură de luare în custodie publică este supusă controlului instanței.
- 37 În aceste condiții, Raad van State (Consiliul de Stat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Dreptul Uniunii, în special articolul 15 alineatul (2) din [Directiva 2008/115] și articolul 9 din [Directiva 2013/33] coroborate cu articolul 6 din [cartă], obligă la o examinare din oficiu, în sensul că instanța este obligată să evalueze din proprie inițiativă (*ex officio*) dacă au fost îndeplinite toate condițiile de luare în custodie publică, inclusiv condițiile a căror îndeplinire nu a fost contestată de străin, deși a avut posibilitatea să facă acest lucru?”

Procedura cu privire la X (C-39/21)

- 38 X este cetățean marocan, născut în anul 1973. Prin decizia din 1 noiembrie 2020, secretarul de stat l-a plasat în custodie publică în temeiul articolului 59 alineatul 1 litera a din Vw, care face parte dintre dispozițiile prin care Directiva 2008/115 a fost transpusă în dreptul neerlandez. Această măsură de luare în custodie publică ar fi fost justificată de protecția ordinii publice, întrucât ar fi existat riscul ca X să se sustragă controalelor și să împiedice îndepărtarea sa.
- 39 Printr-o hotărâre din 14 decembrie 2020, rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch) a respins acțiunea introdusă de X împotriva respectivei măsuri de luare în custodie publică.
- 40 La 8 ianuarie 2021, X a sesizat rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch) cu o acțiune împotriva menținerii aceleiași măsuri de luare în custodie publică. În susținerea acțiunii formulate, acesta a invocat lipsa unei perspective de îndepărtare într-un termen rezonabil.
- 41 Instanța de trimitere precizează că nu trebuie să aprecieze legalitatea menținerii acestei măsuri decât pentru perioada care începe la 8 decembrie 2020. Într-adevăr, legalitatea măsurii de luare în custodie publică a lui X în perioada anterioară acestei date ar fi fost apreciată în hotărârea sa din 14 decembrie 2020.

- 42 Această instanță dorește să obțină clarificări în ceea ce privește cerințele care decurg din dreptul Uniunii referitor la intensitatea controlului jurisdicțional al legalității măsurilor de luare în custodie publică.
- 43 În această privință, instanța menționată arată că acțiunile formulate de resortisanți ai unor țări terțe împotriva măsurilor de luare în custodie publică adoptate de secretarul de stat intră sub incidența dreptului administrativ neerlandez și că articolul 8:69 alineatul 1 din Awb obligă instanțele sesizate cu astfel de acțiuni să se pronunțe pe baza acestor acțiuni, a înscrisurilor prezentate, a cercetării prealabile și a cercetării cauzei în ședință.
- 44 O astfel de normă ar fi, desigur, nuanțată de alineatele 2 și 3 ale acestui articol, potrivit cărora instanța completează din oficiu motivele de drept și poate completa din oficiu situația de fapt. Raad van State (Consiliul de Stat) ar fi adoptat însă o interpretare deosebit de strictă a acestor alineate, potrivit căreia singura competență de examinare din oficiu de care beneficiază instanțele constă în controlul respectării normelor referitoare la competență, la accesul la justiție și la dreptul la un proces echitabil. Astfel, în cadrul examinării pe fond a legalității unei măsuri de plasare în custodie publică, ar fi interzis instanțelor să invoce din oficiu elemente de drept sau de fapt. Această interdicție s-ar aplica în egală măsură atunci când persoana interesată este o persoană vulnerabilă, precum un minor.
- 45 Instanța de trimitere arată că, în cazurile în care instanța sesizată cu o acțiune introdusă împotriva unei măsuri de luare în custodie publică ridică totuși, din oficiu, chestiuni de drept sau de fapt, secretarul de stat declară în mod sistematic apel împotriva acesteia la Raad van State (Consiliul de Stat) și obține întotdeauna câștig de cauză.
- 46 Instanța de trimitere precizează că, în speță, dispune, pentru perioada începând cu 8 decembrie 2020, de un raport de audiere de o jumătate de pagină și de un raport de monitorizare, datat 8 ianuarie 2021, sub forma unui formular care indică măsurile concrete pe care autoritățile neerlandeze le-au luat pentru a proceda la îndepărtarea persoanei în cauză.
- 47 Această instanță apreciază că este imposibil să se deducă dintr-un dosar atât de sumar toate faptele relevante pentru a aprecia dacă menținerea măsurii de luare în custodie publică respective este legală. Ea arată că, în cauza principală, dorește să afle în special dacă autoritățile neerlandeze au examinat în mod corespunzător posibilitatea aplicării unei măsuri mai puțin coercitive. De asemenea, ar dori să afle ce servicii există în centrul de cazare a străinilor aflați în custodie publică pentru a-l ajuta pe X să facă față dependenței patologice de care suferă și pe care a menționat-o în acțiunea sa.
- 48 Nefiind abilitată să examineze din oficiu astfel de elemente, instanța de trimitere consideră că este lipsită de posibilitatea de a aprecia legalitatea menținerii măsurii de luare în custodie publică respective în raport cu toate elementele pertinente. O asemenea situație ar putea fi considerată incompatibilă cu dreptul fundamental la o cale de atac efectivă, consacrat la articolul 47 din cartă, cu atât mai mult cu cât nu ar fi posibil să se declare apel împotriva unor hotărâri care privesc menținerea măsurilor de luare în custodie publică. Pentru ca protecția jurisdicțională să fie efectivă în acest tip de cauze, trebuie, potrivit acestei instanțe, ca instanța sesizată să fie în măsură să asigure respectarea deplină a dreptului fundamental la libertate, consacrat la articolul 6 din cartă.

- 49 Instanța respectivă subliniază de asemenea că, în ceea ce privește obligația de motivare prevăzută la articolul 8:77 alineatul 1 litera b din Awb, la articolul 91 alineatul 2 din Vw este prevăzută o excepție, în sensul că Raad van State (Consiliul de Stat), statuând în apel asupra hotărârilor privind luarea în custodie publică, se poate pronunța prin intermediul unei motivări scurte, care se limitează în esență la a indica faptul că persoana în cauză nu a invocat motive întemeiate.
- 50 Potrivit instanței de trimitere, o asemenea excepție privează persoanele interesate de dreptul lor la o cale de atac efectivă. În opinia sa, articolul 47 din cartă ar trebui interpretat în sensul că accesul la justiție în materia dreptului străinilor include și dreptul la o decizie motivată pe fond a instanței care se pronunță în a doua și ultima instanță.
- 51 În aceste condiții, rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch) a hotărât să suspende judecarea cauzelor și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Având în vedere articolul 47 din cartă coroborat cu articolele 6 și 53 din aceasta și în lumina articolului 15 alineatul (2) litera (b) din [Directiva 2008/115], a articolului 9 alineatul (3) din [Directiva 2013/33] și a articolului 28 alineatul (4) din [Regulamentul nr. 604/2013], statelor membre le este permis să organizeze procedura judiciară în care se poate contesta detenția unui străin impusă de autorități astfel încât instanței sesizate îi este interzis să examineze și să evalueze din oficiu toate aspectele legalității detenției și, în cazul constatării din oficiu că aceasta este ilegală, să pună capăt imediat acestei detenții ilegale și să dispună eliberarea imediată a acestui străin? În cazul în care Curtea consideră că o astfel de reglementare națională este incompatibilă cu dreptul Uniunii, aceasta înseamnă de asemenea că, dacă respectivul străin solicită instanței să fie pus în libertate, această instanță este întotdeauna obligată să examineze și să evalueze din oficiu, în mod activ și aprofundat, toate faptele și elementele relevante pentru legalitatea măsurii de luare în custodie publică respective?
- 2) Având în vedere articolul 24 alineatul (2) din cartă coroborat cu articolul 3 punctul 9 din [Directiva 2008/115], cu articolul 21 din [Directiva 2013/33] și cu articolul 6 din [Regulamentul nr. 604/2013], răspunsul la prima întrebare este diferit dacă străinul luat în custodie de autoritățile vizate este minor?
- 3) Din dreptul la o cale de atac efectivă, astfel cum este garantat la articolul 47 din cartă coroborat cu articolele 6 și 53 din aceasta și în lumina articolului 15 alineatul (2) litera (b) din [Directiva 2008/115], a articolului 9 alineatul (3) din [Directiva 2013/33] și a articolului 28 alineatul (4) din [Regulamentul nr. 604/2013], reiese că, dacă străinul îi solicită retragerea măsurii de luare în custodie publică care îl vizează și punerea în libertate, instanța sesizată trebuie, în fiecare grad de jurisdicție, să furnizeze o motivare de fond suficientă pentru orice decizie privind această solicitare, în cazul în care calea de atac este, de altfel, concepută precum în Țările de Jos? În cazul în care Curtea consideră că o practică jurisdicțională națională în care este suficient ca instanța de al doilea și, așadar, de ultim grad de jurisdicție să pronunțe o decizie fără nicio motivare de fond este incompatibilă cu dreptul Uniunii, având în vedere modul în care este concepută, de altfel, această cale de atac în Țările de Jos, aceasta înseamnă că o astfel de competență a instanței care decide ca instanță de al doilea și, așadar, de ultim grad de jurisdicție în cauze în materie de azil și în cauzele obișnuite privind străinii trebuie considerată, de asemenea, incompatibilă cu dreptul Uniunii, având în vedere poziția vulnerabilă a străinului, interesul semnificativ în procedurile în materia dreptului străinilor și constatarea că, spre deosebire de toate celelalte proceduri administrative, în ceea ce privește protecția juridică, aceste proceduri prevăd pentru străin aceleași garanții

procedurale limitate precum procedura de luare în custodie? Având în vedere articolul 24 alineatul (2) din cartă, răspunsul la aceste întrebări este diferit dacă străinul care contestă în justiție o decizie a autorităților cu privire la dreptul străinilor este minor?”

Procedura în fața Curții

- 52 În temeiul articolului 107 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, o trimitere preliminară prin care se adresează una sau mai multe întrebări referitoare la domeniile care țin de spațiul de libertate, securitate și justiție poate, la cererea instanței de trimitere sau, cu titlu excepțional, din oficiu, să fie judecată potrivit procedurii preliminare de urgență.
- 53 În cauza C-39/21, întrucât X se afla în custodie publică și, prin urmare, era privat de libertate la data introducerii cererii de decizie preliminară formulate de rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch), respectiva instanță a solicitat aplicarea acestei proceduri.
- 54 La 25 februarie 2021, Camera a cincea a Curții a decis, la propunerea judecătorului raportor, după ascultarea avocatului general, să admită această cerere de aplicare a procedurii preliminare de urgență în cauza C-39/21.
- 55 Având în vedere conexitatea parțială a cauzelor C-704/20 și C-39/21, Curtea a decis, din oficiu, să aplice această procedură și în cauza C-704/20.
- 56 Pe de altă parte, ea a decis ca aceste cauze să fie înaintate Curții pentru a fi atribuite Marii Camere.
- 57 De asemenea, cauzele respective au fost conexe pentru buna desfășurare a fazei scrise și a fazei orale a procedurii, precum și în vederea pronunțării hotărârii.
- 58 La 31 martie 2021, rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch) a comunicat Curții că, printr-o decizie interlocutorie din 26 martie 2021, a pus capăt măsurii de luare în custodie publică a lui X.
- 59 Având în vedere această informație, Curtea a constatat că nu mai erau îndeplinite condițiile prevăzute pentru aplicarea procedurii preliminare de urgență și a decis să soluționeze cauzele C-704/20 și C-39/21 potrivit procedurii ordinare.
- 60 Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch) a informat ulterior Curtea că, prin decizia din 26 aprilie 2021, i-a acordat o despăgubire lui X pentru motivul că luarea sa în custodie publică era nelegală și că i-a cauzat un prejudiciu. Cu toate acestea, în așteptarea răspunsurilor Curții la întrebările preliminare, instanța respectivă a suspendat procedura cu privire la aspectul dacă X poate beneficia de o despăgubire majorată.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

- 61 Întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub propria răspundere și a cărei exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de relevanță. Refuzul Curții de a se pronunța asupra unei cereri de decizie preliminară formulate de o instanță națională este posibil numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate [Hotărârea din 19 mai 2022, Spetsializirana prokuratura (Procesul unei persoane acuzate care se sustrage), C-569/20, EU:C:2022:401, punctul 20 și jurisprudența citată].
- 62 Or, în cauza C-39/21, problematica luării în custodie publică a unui minor, la care rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch) se referă în cea de a doua întrebare preliminară, are un caracter ipotetic. Astfel, din decizia de trimitere în această cauză reiese fără echivoc că X, născut în anul 1973 și, așadar, major, este singura persoană vizată de procedura care a condus la această trimitere preliminară.
- 63 Prin urmare, furnizarea unui răspuns la cea de a doua întrebare preliminară adresată în cauza C-39/21 nu ar avea nicio utilitate pentru instanța de trimitere în cadrul soluționării litigiului principal în această cauză, ci ar echivala, pentru Curte, cu formularea unui aviz consultativ. Rezultă că această a doua întrebare preliminară este inadmisibilă.
- 64 Pe de altă parte, în ceea ce privește a treia întrebare preliminară adresată în cauza C-39/21, trebuie arătat că aceasta privește în esență aspectul dacă instanța națională, care se pronunță, eventual, în apel într-o cauză privind controlul legalității unei măsuri de luare în custodie publică, se poate limita la a formula o motivare sumară.
- 65 Or, astfel cum reiese din informațiile rezumate la punctele 40 și 48 din prezenta hotărâre, rezultate din decizia de trimitere din cauza C-39/21, rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch) se va pronunța în primă și ultimă instanță cu privire la menținerea măsurii de luare în custodie publică dispuse împotriva lui X.
- 66 Deși această instanță a arătat, într-adevăr, în observațiile sale rezumate la punctele 49 și 50 din prezenta hotărâre, că dreptul neerlandez permite formularea unui apel la Raad van State (Consiliul de Stat) împotriva unei decizii de luare în custodie publică, nu este mai puțin adevărat că problema întinderii obligației de motivare a acestei din urmă instanțe într-o asemenea situație are un caracter pur ipotetic în cadrul procedurii pendente în fața rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Tribunalul din Haga, sediul din 's-Hertogenbosch), care privește, în primă și ultimă instanță, menținerea respectivei măsuri de luare în custodie publică.
- 67 În consecință, un răspuns al Curții la a treia întrebare preliminară adresată în cauza C-39/21 nu este justificat de o nevoie inerentă soluționării efective a litigiului pendente în fața instanței de trimitere în această cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 martie 2020, Miasto Łowicz și Prokurator Generalny, C-558/18 și C-563/18, EU:C:2020:234, punctul 44 și jurisprudența citată).

- 68 Mai trebuie precizat că, în pofida conexității parțiale dintre cauzele C-704/20 și C-39/21, precum și a deciziei de conexare a celor două cauze, cea de a treia întrebare adresată în cauza C-39/21 nu poate fi examinată în cadrul examinării cererii de decizie preliminară în cauza C-704/20.
- 69 În această privință, trebuie amintit că, în cadrul procedurii de trimitere preliminară prevăzute la articolul 267 TFUE, numai instanța națională sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții (Hotărârea din 6 octombrie 2021, *Consortio Italian Management și Catania Multiservizi*, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 35, precum și jurisprudența citată). Această jurisprudență constantă ar fi încălcată în cazul în care Curtea ar trebui să accepte să răspundă la o întrebare preliminară prin care instanța care a adresat-o nu solicită o interpretare a dreptului Uniunii în vederea soluționării cauzei pendinte în fața sa, ci urmărește să completeze o cerere de decizie preliminară formulată de o altă instanță.
- 70 Rezultă că a treia întrebare preliminară adresată în cauza C-39/21 este de asemenea inadmisibilă.

Cu privire la fond

- 71 Prin intermediul întrebării adresate în cauza C-704/20 și al primei întrebări adresate în cauza C-39/21, care trebuie analizate împreună, instanțele de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 15 alineatele (2) și (3) din Directiva 2008/115, articolul 9 alineatele (3) și (5) din Directiva 2013/33 și articolul 28 alineatul (4) din Regulamentul nr. 604/2013 coroborate cu articolele 6 și 47 din cartă trebuie interpretate în sensul că exercitarea unui control de către o autoritate judiciară cu privire la respectarea condițiilor de legalitate a luării în custodie publică a unui resortisant al unei țări terțe care decurg din dreptul Uniunii trebuie să determine autoritatea respectivă să constate din oficiu eventuala nerespectare a unei condiții de legalitate care nu a fost invocată de persoana în cauză.
- 72 În această privință, trebuie amintit, în primul rând, că orice luare în custodie publică a unui resortisant al unei țări terțe, fie în temeiul Directivei 2008/115, în cadrul unei proceduri de returnare ca urmare a șederii ilegale, fie în temeiul Directivei 2013/33, în cadrul examinării unei cereri de protecție internațională, sau în temeiul Regulamentului nr. 604/2013, în cadrul transferului unui solicitant al unei astfel de protecții către statul membru responsabil de examinarea cererii sale, constituie o ingerință gravă în dreptul la libertate consacrat la articolul 6 din cartă [a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 martie 2017, *Al Chodor*, C-528/15, EU:C:2017:213, punctul 40, și Hotărârea din 25 iunie 2020, *Ministerio Fiscal (Autoritate susceptibilă să primească o cerere de protecție internațională)*, C-36/20 PPU, EU:C:2020:495, punctul 105].
- 73 Astfel, după cum prevede articolul 2 litera (h) din Directiva 2013/33, o măsură de detenție constă în izolarea unei persoane într-un loc determinat. Din modul de redactare, din geneza și din contextul acestei dispoziții, al cărei domeniu de aplicare este, de altfel, aplicabil noțiunii de „luare în custodie publică” care figurează în Directiva 2008/115 și în Regulamentul nr. 604/2013, reiese că luarea în custodie publică obligă persoana în cauză să rămână permanent într-un perimetru restrâns și închis, izolând astfel această persoană de restul populației și lipsind-o de libertatea de circulație (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 mai 2020, *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU și C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punctele 217-225).

- 74 Or, finalitatea măsurilor de luare în custodie publică, în sensul Directivei 2008/115, al Directivei 2013/33 și al Regulamentului nr. 604/2013, nu este urmărirea penală sau sancționarea infracțiunilor, ci realizarea obiectivelor urmărite de aceste instrumente în materie de returnare, de examinare a cererilor de protecție internațională și, respectiv, de transfer al resortisanților țărilor terțe.
- 75 Având în vedere gravitatea acestei ingerințe în dreptul la libertate consacrat la articolul 6 din cartă și având în vedere importanța acestui drept, puterea recunoscută autorităților naționale competente de a lua măsuri de custodie publică în privința resortisanților unor țări terțe este strict încadrată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 iunie 2022, Valstybės sienos apsaugos tarnyba și alții, C-72/22 PPU, EU:C:2022:505, punctele 83 și 86, precum și jurisprudența citată). O măsură de luare în custodie publică nu poate fi astfel dispusă sau prelungită decât cu respectarea normelor generale și abstracte care stabilesc condițiile și modalitățile acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 martie 2022, Landkreis Gifhorn, C-519/20, EU:C:2022:178, punctul 62).
- 76 Normele generale și abstracte care stabilesc, cu titlu de norme comune ale Uniunii, condițiile luării în custodie publică figurează la articolul 15 alineatul (1), alineatul (2) al doilea paragraf, alineatele (4), (5) și (6) din Directiva 2008/115, la articolul 8 alineatele (2) și (3), la articolul 9 alineatele (1), (2) și (4) din Directiva 2013/33 și la articolul 28 alineatele (2), (3) și (4) din Regulamentul nr. 604/2013. Aceste norme nu aduc atingere celor care figurează în alte dispoziții ale acestor instrumente, care precizează condițiile luării în custodie publică în anumite situații, nerelevante în cauzele principale, precum cele privind luarea în custodie publică a minorilor.
- 77 Normele menționate, prevăzute în Directiva 2008/115, în Directiva 2013/33 și în Regulamentul nr. 604/2013, pe de o parte, și dispozițiile de drept național care le pun în aplicare, pe de altă parte, constituie normele, rezultate din dreptul Uniunii, care stabilesc condițiile de legalitate a luării în custodie publică, inclusiv din perspectiva articolului 6 din cartă.
- 78 În special, resortisantul unei țări terțe în cauză nu poate, astfel cum prevăd articolul 15 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2008/115, articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2013/33 și articolul 28 alineatul (2) din Regulamentul nr. 604/2013, să fie luat în custodie publică atunci când o măsură mai puțin coercitivă poate fi aplicată în mod eficient.
- 79 Atunci când condițiile de legalitate a luării în custodie publică identificate la punctul 77 din prezenta hotărâre nu au fost sau nu mai sunt îndeplinite, persoana în cauză trebuie să fie eliberată imediat, astfel cum indică, de altfel, legiuitorul Uniunii în mod expres la articolul 15 alineatul (2) al patrulea paragraf și alineatul (4) din Directiva 2008/115 și la articolul 9 alineatul (3) al doilea paragraf din Directiva 2013/33.
- 80 Aceasta se întâmplă în special atunci când se constată că procedura de returnare, de examinare a cererii de protecție internațională sau de transfer, după caz, nu mai este executată cu toată diligența necesară.
- 81 În ceea ce privește, în al doilea rând, dreptul resortisanților țărilor terțe luați în custodie publică de un stat membru la protecție jurisdicțională efectivă, rezultă dintr-o jurisprudență consacrată că, în temeiul articolului 47 din cartă, statele membre trebuie să asigure o protecție jurisdicțională efectivă a drepturilor individuale derivate din ordinea juridică a Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 mai 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, C-924/19 PPU și C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punctul 142).

- 82 În ceea ce privește luarea în custodie publică, norme comune ale Uniunii în materie de protecție jurisdicțională figurează la articolul 15 alineatul (2) al treilea paragraf din Directiva 2008/115 și la articolul 9 alineatul (3) din Directiva 2013/33. Această din urmă dispoziție se aplică de asemenea, în temeiul articolului 28 alineatul (4) din Regulamentul nr. 604/2013, în cadrul procedurilor de transfer reglementate de acesta din urmă.
- 83 Potrivit acestor dispoziții, care constituie o materializare, în domeniul avut în vedere, a dreptului la protecție jurisdicțională efectivă garantat la articolul 47 din cartă (Hotărârea din 14 mai 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, C-924/19 PPU și C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punctul 289), fiecare stat membru trebuie să prevadă, atunci când luarea în custodie publică a fost dispusă de o autoritate administrativă, un control jurisdicțional „rapid”, fie din oficiu, fie la cererea persoanei vizate, al legalității acestei luări în custodie.
- 84 În ceea ce privește menținerea unei măsuri de luare în custodie publică, articolul 15 alineatul (3) din Directiva 2008/115 și articolul 9 alineatul (5) din Directiva 2013/33, care este de asemenea aplicabil, în temeiul articolului 28 alineatul (4) din Regulamentul nr. 604/2013, în cadrul procedurilor de transfer guvernate de acest regulament, impun revizuirea sau controlul periodic. În temeiul acestor dispoziții, o astfel de revizuire sau de control trebuie să aibă loc „la intervale rezonabile de timp” și să privească aspectul dacă condițiile de legalitate a măsurii de luare în custodie publică rămân îndeplinite. În ipoteza detenției vizate de Directiva 2013/33 sau de Regulamentul nr. 604/2013, aceste controale periodice trebuie efectuate, în toate cazurile, de o autoritate judiciară, Directiva 2008/115 impunând, la rândul său, un control de către o asemenea autoritate al revizuirilor în cazul prelungirii perioadei de luare în custodie publică.
- 85 Din moment ce legiuitorul Uniunii impune, fără excepție, ca un control al îndeplinirii condițiilor de legalitate a măsurii de luare în custodie publică să aibă loc „la intervale rezonabile”, autoritatea competentă este obligată să efectueze respectivul control din oficiu, chiar dacă persoana interesată nu formulează o cerere în acest sens.
- 86 Astfel cum reiese din ansamblul acestor dispoziții, legiuitorul Uniunii nu s-a limitat să stabilească norme comune de fond, ci a instituit și norme comune de procedură, pentru a garanta că există în fiecare stat membru un regim care permite autorității judiciare competente să elibereze persoana în cauză, dacă este cazul după o examinare din oficiu, din momentul în care rezultă că luarea în custodie publică nu este sau nu mai este legală.
- 87 Pentru ca un asemenea regim de protecție să asigure în mod efectiv respectarea condițiilor stricte pe care trebuie să le îndeplinească legalitatea unei măsuri de luare în custodie publică vizate de Directiva 2008/115, de Directiva 2013/33 sau de Regulamentul nr. 604/2013, autoritatea judiciară competentă trebuie să fie în măsură să se pronunțe cu privire la orice element de fapt și de drept pertinent pentru a verifica această legalitate. În acest scop, ea trebuie să poată lua în considerare elementele de fapt și dovezile invocate de autoritatea administrativă care a dispus măsura inițială de luare în custodie publică. Ea trebuie de asemenea să poată lua în considerare faptele, dovezile și observațiile care îi sunt prezentate eventual de persoana vizată. În plus, ea trebuie să fie în măsură să cerceteze orice alt element pertinent pentru decizia sa în cazul în care ar considera necesar acest lucru. Competențele pe care le deține în cadrul unui control nu pot, în niciun caz, să fie limitate numai la elementele prezentate de autoritatea administrativă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2014, Mahdi, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, punctele 62 și 64, precum și Hotărârea din 10 martie 2022, Landkreis Gifhorn, C-519/20, EU:C:2022:178, punctul 65).

- 88 Astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 95 din concluzii, având în vedere importanța dreptului la libertate, gravitatea ingerinței în acest drept pe care o constituie luarea în custodie publică a unor persoane pentru alte motive decât urmărirea penală sau sancționarea infracțiunilor și cerința, evidențiată de normele comune stabilite de legiuitorul Uniunii, a unei protecții jurisdicționale de nivel ridicat care să permită să se răspundă necesității imperative de a elibera o astfel de persoană atunci când condițiile de legalitate a luării în custodie publică nu sunt sau nu mai sunt îndeplinite, autoritatea judiciară competentă trebuie să ia în considerare toate elementele, în special faptele, aduse la cunoștința sa, completate sau clarificate în cadrul măsurilor procedurale pe care ar considera necesar să le adopte în temeiul dreptului său intern, și, pe baza acestor elemente, să constate, dacă este cazul, nerespectarea unei condiții de legalitate care decurge din dreptul Uniunii, chiar dacă această nerespectare nu a fost invocată de persoana în cauză. Această obligație nu aduce atingere obligației ce revine autorității judiciare chemate astfel să invoce din oficiu o asemenea condiție de legalitate și care constă în a invita fiecare dintre părți să își exprime punctul de vedere cu privire la această condiție în conformitate cu principiul contradictorialității.
- 89 În această privință, nu se poate admite în special că, în statele membre în care deciziile de luare în custodie publică sunt dispuse de o autoritate administrativă, controlul jurisdicțional nu include verificarea de către autoritatea judiciară, pe baza elementelor menționate la punctul precedent din prezenta hotărâre, a îndeplinirii unei condiții de legalitate a cărei încălcare nu a fost invocată de persoana în cauză, în timp ce, în statele membre în care deciziile de luare în custodie publică trebuie să fie dispuse de o autoritate judiciară, aceasta din urmă este obligată să efectueze o asemenea verificare din oficiu pe baza acestor elemente.
- 90 Or, interpretarea reținută la punctul 88 din prezenta hotărâre garantează că protecția jurisdicțională a dreptului fundamental la libertate este asigurată în mod eficient în toate statele membre, indiferent dacă acestea prevăd un sistem în care decizia de luare în custodie publică este dispusă de o autoritate administrativă prin intermediul unui control jurisdicțional sau un sistem în care această decizie este dispusă direct de o autoritate judiciară.
- 91 Această interpretare nu este infirmată de jurisprudența Curții, citată de Raad van State (Consiliul de Stat), potrivit căreia, având în vedere principiul conform căruia inițiativa unui proces aparține părților, dreptul Uniunii nu impune instanțelor naționale să invoce din oficiu motive întemeiate pe încălcarea unor dispoziții de drept al Uniunii atunci când examinarea acestor motive le-ar obliga să depășească limitele litigiului astfel cum acesta a fost delimitat de părți, întemeindu-se pe alte fapte și circumstanțe decât cele pe care și-a întemeiat cererea partea care are un interes în aplicarea acestor dispoziții (a se vedea în special Hotărârea din 14 decembrie 1995, van Schijndel și van Veen, C-430/93 și C-431/93, EU:C:1995:441, punctele 21 și 22, Hotărârea din 7 iunie 2007, van der Weerd și alții, C-222/05-C-225/05, EU:C:2007:318, punctele 35 și 36, precum și Hotărârea din 7 septembrie 2021, Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras, C-927/19, EU:C:2021:700, punctul 145).
- 92 Astfel, încadrarea strictă de către legiuitorul Uniunii a luării în custodie publică și a menținerii unei măsuri de luare în custodie publică conduce la o situație care nu se aseamănă în toate privințele cu un contencios administrativ în care inițiativa și stabilirea obiectului litigiului aparțin părților.
- 93 Prin urmare, obligația autorităților judiciare însărcinate cu controlul legalității măsurilor de luare în custodie publică de a constata din oficiu, pe baza elementelor menționate la punctul 88 din prezenta hotărâre, nerespectarea unei condiții de legalitate a unei astfel de măsuri care decurge

din dreptul Uniunii se impune independent de jurisprudența citată la punctul 91 din această hotărâre, precum și de problema ridicată de Raad van State (Consiliul de Stat) în lumina Hotărârii din 7 iunie 2007, van der Weerd și alții (C-222/05-C-225/05, EU:C:2007:318, punctele 29-31), de a stabili dacă dispozițiile de drept pertinente sunt de ordine publică.

- 94 Având în vedere toate cele ce precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată în cauza C-704/20 și la prima întrebare adresată în cauza C-39/21 că articolul 15 alineatele (2) și (3) din Directiva 2008/115, articolul 9 alineatele (3) și (5) din Directiva 2013/33 și articolul 28 alineatul (4) din Regulamentul nr. 604/2013 coroborate cu articolele 6 și 47 din cartă trebuie interpretate în sensul că exercitarea unui control de către o autoritate judiciară cu privire la respectarea condițiilor de legalitate a luării în custodie publică a unui resortisant al unei țări terțe care decurg din dreptul Uniunii trebuie să determine autoritatea respectivă să constate din oficiu, pe baza elementelor din dosar care i-au fost aduse la cunoștință, astfel cum au fost completate sau clarificate în cursul procedurii în contradictoriu care s-a desfășurat în fața sa, eventuala nerespectare a unei condiții de legalitate care nu a fost invocată de persoana în cauză.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 95 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 15 alineatele (2) și (3) din Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală, articolul 9 alineatele (3) și (5) din Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională și articolul 28 alineatul (4) din Regulamentul (UE) nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate în unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid coroborate cu articolele 6 și 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

trebuie interpretate în sensul că:

exercitarea unui control de către o autoritate judiciară cu privire la respectarea condițiilor de legalitate a luării în custodie publică a unui resortisant al unei țări terțe care decurg din dreptul Uniunii trebuie să determine autoritatea respectivă să constate din oficiu, pe baza elementelor din dosar care i-au fost aduse la cunoștință, astfel cum au fost completate sau clarificate în cursul procedurii în contradictoriu care s-a desfășurat în fața sa, eventuala nerespectare a unei condiții de legalitate care nu a fost invocată de persoana în cauză.

Semnături